

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „2020–2030 m. ES darbotvarkės dėl neįgaliųjų teisių kūrimas. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto indėlis“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2020/C 97/06)

Pranešėjas **Ioannis VARDAKASTANIS**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2019 1 24
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2019 11 15
Priimta plenarinėje sesijoje	2019 12 11
Plenarinė sesija Nr.	548
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	178/1/2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) ragina Europos Komisiją (EK) rengiant 2020–2030 m. ES darbotvarkę dėl neįgaliųjų teisių (toliau – darbotvarkė) griežtai atsižvelgti į toliau išdėstytas rekomendacijas ir išvadas, siekiant visapusiškiau įgyvendinti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK) ir laikytis savo įsipareigojimų pagal 2030 m. darbotvarkę bei darnaus vystymosi tikslus (DVT), kuriuose negalia minima 11 kartų. EESRK ypač rekomenduoja:

1.2. visuose Europos Komisijos GD bei agentūrose ir visose ES institucijose įkurti ryšių neįgaliųjų klausimais punktus. Atsižvelgiant į įvairialypį su negalia susijusių klausimų pobūdį, centrinių ryšių punktą reikia įsteigti EK Generaliniame sekretoriате. Be to, iš šių ryšių punktų sudarytas Neįgaliųjų teisių komitetas turėtų prižiūrėti darbotvarkės įgyvendinimą. Kadangi paskirta už lygybę atsakinga Komisijos narė, labai svarbu, kad ryšių neįgaliųjų klausimais punktas būtų ir Teisingumo generaliniame direktorate;

1.3. sukurti tarpinstitucinį EK, Parlamento ir Tarybos mechanizmą⁽¹⁾, kurį taikant šių institucijų pirmininkai susitiktų kiekvienos kadencijos pradžioje. EESRK taip pat ragina Taryboje sukurti darbo grupę neįgaliųjų klausimams spręsti, kuri palengvintų tokio mechanizmo taikymą;

1.4. užtikrinti, kad ES institucijos suteiktų visas reikiamas priemones, žmogiškuosius išteklius ir finansinę paramą ES JT NTK įgyvendinimo stebėsenos struktūrai, kad ji galėtų vykdyti savo užduotis pagal Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 33 straipsnio 2 dalį;

1.5. įsteigti Europos prieinamumo tarybą, kuri stebėtų ES prieinamumo teisės aktų įgyvendinimą;

1.6. EK peržiūrėti savo pasidalijamąsias kompetencijas su valstybėmis narėmis, numatytas JT NTK ir ES teisėje, siekiant nustatyti sritis, kuriose ES galėtų bendradarbiauti su valstybėmis narėmis užtikrinant įgyvendinimą. Šiuo tikslu reikėtų parengti kompetencijos deklaraciją, iš dalies keičiančią ES išimtinės kompetencijos deklaraciją ir patvirtinančią Neįgaliųjų teisių konvencijos fakultatyvų protokolą;

⁽¹⁾ 2015 m. Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos ES.

1.7. EK įtraukti į darbotvarkę socialinio ramsčio principus ir konkrečius pasiūlymus dėl 17 principo (neįgaliųjų įtrauktis) įgyvendinimo;

1.8. imtis konkrečių veiksmų darbotvarkai įgyvendinti. Nedelsiant reikėtų imtis šių veiksmų: priimti teisės aktus dėl kovos su visų formų diskriminacija dėl negalios ⁽²⁾ ir direktyvą, kuria būtų suderintas negalios įvertinimo pripažinimas visoje ES, kad neįgaliesiems būtų lengviau pasinaudoti savo teise laisvai judėti, parengti priemonės, kuriomis būtų užtikrintos neįgaliųjų teisės dalyvauti ES lygmens politiniame gyvenime, ir gaires valstybėms narėms, kad jos galėtų užtikrinti tai ir nacionaliniu lygmeniu, privalomus teisės aktus, kuriais suderinami apstatytai aplinkai taikomi prieinamumo standartai, taip pat priemonės, kuriomis suderinami tinkamų sąlygų darbo vietoje sudarymui taikomi minimalūs standartai, ir gaires dėl minimalių neįgalumo išmokų ir paslaugų teikimo lygio standartų valstybėse narėse, įskaitant paramą savarankiškam gyvenimui ir, jei įmanoma, asmeninės pagalbos teikimui;

1.9. neįgaliųjų lygybės klausimus integruoti į visas ES ekonominės, socialinės ir aplinkos politikos sritis, visų pirma į lyčių lygybės strategiją, Jaunimo garantijų iniciatyvą, naują žaliąjį kursą, Vaikų garantijų iniciatyvą ir būsimą žaliąją knygą dėl senėjimo;

1.10. ES institucijoms ir valstybėms narėms, sekant Jaunimo garantijų iniciatyvos pavyzdžiu, susitarti dėl neįgaliųjų teisių garantijos, kuria būtų siekiama įtraukti neįgaliuosius į darbo rinką, stažuotes, darbo paieškas ir tolesnį mokymąsi;

1.11. geriau remti neįgaliuosius ES biudžeto lėšomis investuojant į mokslinius tyrimus naujoms pagalbinėms technologijoms kurti, skiriant lėšų, kurios padėtų padidinti programų „Erasmus+“ prieinamumą neįgaliesiems ir jų dalyvavimo jose mastą, finansuojant perėjimą nuo priežiūros institucijose prie priežiūros šeimoje ir bendruomenėse ir savarankiško gyvenimo, kartu taikant griežtus stebėsenos ir vertinimo mechanizmus valstybių narių lygmeniu, taip pat strategiškai investuojant ES lėšas Neįgaliųjų teisių konvencijai valstybėse narėse įgyvendinti, ypač tose srityse, kuriose ES neturi visiškos kompetencijos;

1.12. užtikrinti, kad darbotvarkė atliktų atitinkamą vaidmenį skatinant neįgaliųjų teises ES išorės veiksmų srityje;

1.13. daugiausia dėmesio darbotvarkėje skirti Eurostato atliekamo duomenų apie neįgaliuosius rinkimo ir jų skelbimo gerinimui;

1.14. į darbotvarkę įtraukti aiškius ir apčiuopiamus kriterijus bei išmatuojamus rodiklius, visų pirma susijusius su neįgaliosiomis moterimis ir mergaitėmis, jaunais ir vyresnio amžiaus neįgaliaisiais, taip pat neįgaliais pabėgėliais ir migrantais bei LGBTI asmenimis;

1.15. EK įgyvendinant Europos semestrą daryti spaudimą valstybėms narėms, kad šios parengtų savo nacionalines strategijas dėl neįgaliųjų lygybės aspektų integravimo propagavimo ir įtrauktų JT NTK įgyvendinimo klausimus į nacionalines reformų programas;

1.16. į darbotvarkę įtraukti informuotumo apie JT NTK nustatytas neįgaliųjų teises didinimo klausimą;

⁽²⁾ Kaip apibrėžta JT NTK 1 straipsnyje, neįgalieji – asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

1.17. vykstant socialiniam dialogui ES ir nacionaliniu lygmeniu ir socialiniams partneriams derantis dėl kolektyvinių sutarčių visapusiškai atsižvelgti į neigaliųjų teises ir JT NTK įgyvendinimą ir neigaliųjų darbuotojų teises plačiai konsultuojantis su neigaliųjų organizacijomis ir joms dalyvaujant;

1.18. užtikrinti visapusišką aktyvų neigaliųjų organizacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą rengiant, įgyvendinant ir valdant naująją darbotvarkę.

2. Įžanga

2.1. EESRK pabrėžia, kad darbotvarkė, kaip strategija, kuri bus parengta ir įgyvendinama atsižvelgiant į tai, kad ES ir visos valstybės narės pasirašė ir ratifikavo JT NTK, pirmiausia turėtų būti naudojama kaip priemonė visai JT NTK įgyvendinti.

2.2. Kitaip nei dabartinėje strategijoje dėl negalios, 2020–2030 m. darbotvarkėje turėtų būti atsižvelgta į neatskiriamą išipareigojimų pagal JT NTK ir išipareigojimų įgyvendinti DVT ir ES socialinių teisių ramstį tarpusavio sąsają. Todėl EESRK siūlo darbotvarkę pavadinti 2020–2030 m. Europos neigaliųjų teisių darbotvarkė.

2.3. Atsižvelgdamas į 2015 m. Neigaliųjų teisių komiteto atliktą ES veiklos peržiūrą, EESRK pažymi, kad rengiant darbotvarkę taip pat turi būti remiamasi jo pateiktomis baigiamosiomis pastabomis ir rekomendacijomis.

2.4. Naujoji darbotvarkė turėtų būti grindžiama kompleksine išsamia ES teisės aktų ir politikos peržiūra, taip pat turėtų būti suderinama su kitomis ES iniciatyvomis ir strategijomis, siekiant užtikrinti visapusišką suderinamumą su JT NTK. Be to, joje turi būti atspindėtas žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris į negalią ir atsižvelgta į naujausius pokyčius socialinių ir skaitmeninių teisių srityje.

2.5. Atsižvelgiant į kai kurių neigaliųjų grupių pažeidžiamumą, visose darbotvarkės srityse turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys moterims, vaikams, jauniems ir vyresnio amžiaus neigaliesiems, pabėgėliams ir migrantams su negalia, neigaliesiems LGBTI asmenims ir benamiams.

3. Europos neigaliųjų teisių darbotvarkės principai

3.1. EESRK mano, kad, kaip nustatyta pagal JT NTK 3 straipsnyje išdėstytus bendruosius principus, darbotvarkė turi būti siekiama integruoti negalios aspektą į visas ES politikos sritis ir visus teisės aktus, turinčius poveikį neigaliųjų gyvenimui. Pagal ją turi būti laikomasi nediskriminavimo, prieinamumo, dalyvavimo ir įtraukties, lygių galimybių, vyrų ir moterų lygybės, pagarbos žmogaus prigimtiniam orumui ir asmeniniam savarankiškumui principų, taip pat užtikrinama, kad neigalieji būtų laikomi žmonių įvairovės ir žmonijos dalimi ir kad būtų pripažįstami jų kintantys gebėjimai bei jų teisė išsaugoti savo tapatybę.

4. Europos neigaliųjų teisių darbotvarkės taikymo sritis

4.1. Kova su diskriminacija ir nelygybe ⁽³⁾

4.1.1. Pusė europiečių mano, kad diskriminacija dėl negalios yra plačiai paplitusi ES ir ši tendencija stiprėja ⁽⁴⁾. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.1.2. ES institucijas imtis konkrečių veiksmų, kad būtų priimta horizontalioji kovos su neigaliųjų diskriminacija direktyva, kuria būtų užtikrinta neigaliųjų apsauga nuo diskriminacijos visose gyvenimo srityse. Šia direktyva turi būti užtikrinta, kad atsisakymas sudaryti tinkamas sąlygas bet kurioje gyvenimo srityje pripažįstamas kaip diskriminacija dėl negalios ir kad būtų pripažįstama kitų formų diskriminacija, pavyzdžiui, asociatyvi diskriminacija ir daugialypė bei tarpsektorinė diskriminacija;

⁽³⁾ ES pagrindinių teisių chartijos 1, 21 ir 26 straipsniai ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 10 ir 19 straipsniai.

⁽⁴⁾ Specialus „Eurobarometro“ tyrimas Nr. 437. Su tyrimu galima susipažinti čia: http://data.europa.eu/euodp/lt/data/dataset/S2077_83_4_437_ENG.

4.1.3. ES institucijas paspartinti Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos bei kovos su juo (Stambulo konvencija) priėmimą, įskaitant konkrečias smurto dėl lyties prevencijos, kovos su juo ir baudimo už ją priemones;

4.1.3.1. visas ES institucijas, kaip viešojo sektoriaus darbdavius, užtikrinti prieinamumą, pavyzdžiui, užtikrinant prieinamas vidaus ir išorės svetaines, žmogiškųjų išteklių politiką ir procedūras, kuriomis siekiama įdarbinti daugiau neįgaliųjų, ir Europos mokyklų įtraukumą;

4.1.3.2. ES institucijas pasinaudojant ES lėšomis numatyti priemones, kad ir neįgalieji turėtų lygias galimybes. Daugiau dėmesio reikėtų skirti asmenims, patiriantiems daugialypę arba tarpsektorinę diskriminaciją dėl tautybės, amžiaus, rasės ar etninės kilmės, lyties, religijos ar tikėjimo, lytinės tapatybės ir seksualinės orientacijos;

4.1.3.3. atsižvelgiant į ankstesnes EESRK rekomendacijas, dabar galiojančio Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁽⁵⁾, kuriuo nustatomos 2014–2020 m. bendrosios nuostatos (2014–2020 m. BNR), 7 straipsnį įtraukti į siūlomą naująjį 2021–2027 m. BNR ir šį principą tiesiogiai įtvirtinti pagrindiniame pasiūlyto ERPF reglamento tekste. Be to, reikia įtraukti prieinamumo neįgaliesiems principą kaip išankstinę programų finansavimo ES lėšomis sąlygą;

4.1.3.4. ES institucijas integruoti neįgaliųjų lygybės aspektus į visas ES ekonominės, socialinės ir aplinkos politikos sritis, visų pirma į lyčių lygybės strategiją, Jaunimo garantijų iniciatyvą, naująjį žaliąjį kursą, Vaikų garantijų iniciatyvą ir būsimą žaliąją knygą dėl senėjimo;

4.1.3.5. EK skatinti valstybių narių teisės aktų dėl veiksnio suderinamumą su JT NTK⁽⁶⁾ ir sudaryti palankesnes sąlygas valstybių narių keitimuisi patirti.

4.2. Visapusiško dalyvavimo ir laisvo judėjimo užtikrinimas

4.2.1. Neįgalieji vis dar negali naudotis savo teisėmis laisvai judėti ES, nes negalios vertinimo pripažinimas nėra suderintas ir nėra galimybės perkelti teisę į paramos paslaugas ir išmokas persikeliant gyventi į kitą valstybę narę. Tebesitęsiantis neįgaliųjų apgyvendinimas specialiosiose įstaigose, nepakankamos investicijos į bendruomenės teikiamas paslaugas, bendras pagrindinių paslaugų neprieinamumas taip pat trukdo neįgaliesiems dalyvauti visuomenės gyvenime. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.2.2. EK pasiūlyti priimti direktyvą, kuria būtų suderintas iš vienos valstybės narės į kitą persikeliančių asmenų negalios vertinimo pripažinimas. Šia direktyva ES institucijos turi ginti neįgaliųjų teisę į judėjimo laisvę, užtikrinant iš vienos valstybės narės į kitą persikeliantiems neįgaliesiems socialinės apsaugos išmokų perkeliamumą. Turėtų būti garantuojama, kad šias išmokas ir toliau mokės kilmės valstybė narė, nauja gyvenamoji valstybė narė arba bus palaipsniui pereinama iš kilmės valstybės narės mokėjimo sistemos į gyvenamosios šalies sistemą. Be to, būtina užtikrinti, kad į kitą valstybę narę persikeliantys neįgalieji išsaugotų lygiavertes teises bei garantijas į paslaugas. Tai turi būti daroma suderintu būdu palengvinant sklandaus ir spartaus šių teisių⁽⁷⁾, įskaitant asmeninę pagalbą, perkėlimo galimybę;

⁽⁵⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

⁽⁶⁾ Neįgaliųjų teisių komiteto 2014 m. bendroji pastaba Nr. 1 dėl lygybės prieš įstatymą.

⁽⁷⁾ Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos, 18 straipsnis.

4.2.2.1. ES institucijas užtikrinti, kad ES lėšos niekada nebūtų naudojamos neigaliųjų apgyvendinimui specialiose įstaigose skatinti⁽⁸⁾, o būtų aktyviai investuojamos į bendruomenių ir šeimų paslaugas. Itin svarbu, kad ES solidarumo korpuse dalyvaujantys jauni žmonės nebūtų siunčiami į priežiūros įstaigas, kuriose iki šiol vyrauja neigaliųjų atskirtis. Investicijos taip pat turėtų būti skirtos šiuo metu įstaigose dirbančių darbuotojų mokymui, kad būtų galima teikti kartu su neigaliaisiais parengtą bendruomeninę ir JT NTK reikalavimus atitinkančią globą. EK taip pat turėtų skleisti informaciją apie neigiamą globos įstaigų poveikį neigaliesiems, siekdama skatinti valstybes nares pereiti prie alternatyvių bendruomeninių paslaugų;

4.2.2.2. ES institucijas prioritetą teikti galimybei dalyvauti kultūriniame gyvenime ir užsiimti laisvalaikio veikla tam naudojant ES lėšas, t. y. skatinant ir oficialiai įtvirtinant ES lėšomis remiamą ES neigaliojo kortelės naudojimą visose valstybėse narėse;

4.2.2.3. ES institucijas užtikrinti, kad vykdant dialogą su piliečiais prireikus būtų naudojama gestų kalba, Brailio raštas ir lengvai perskaityti tekstai;

4.2.2.4. visas ES institucijas imtis politinių iniciatyvų šalinti visas kliūtis, trukdančias neigaliesiems dalyvauti politiniame gyvenime ir naudotis savo teise balsuoti bei kelti savo kandidatūrą rinkimuose, visų pirma protinę negalią ir psichikos sveikatos problemų turintiems asmenims, kurie yra ypač diskriminuojami. EK taip pat turi užtikrinti visišką rinkimų proceso prieinamumą. Šiuo tikslu EK turėtų skatinti visas valstybes nares užtikrinti savo piliečių su negalia politinį dalyvavimą nacionaliniuose, regioniniuose ir vietos lygmens rinkimų procesuose;

4.2.2.5. ES institucijas patvirtinti tinkamas priemones užtikrinti, kad visi neigalieji galėtų naudotis savo teisėmis, įtvirtintomis ES sutartyse ir teisės aktuose, skatinti taikyti neigaliesiems neprievartines priemones ir sprendimų priėmimą pasinaudojant pagalba, taip pat užtikrinti visiems neigaliesiems laisvę ir saugumą;

4.2.2.6. visas ES institucijas skatinti struktūrinį neigaliųjų ir neigaliesiems atstovaujančių organizacijų, įskaitant dirbančias su neigaliais vaikais, dalyvavimą visuose sprendimų priėmimo procesuose tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu ir finansuoti šių organizacijų pajėgumų stiprinimą. EK ir kitos ES institucijos taip pat turėtų užtikrinti, kad neigalieji galėtų lengvai dalyvauti viešose konsultacijose.

4.3. Prieigos užtikrinimas visur

4.3.1. Dėl neprieinamų viešųjų erdvių, pastatų, transporto ir technologijų pernelyg daug neigaliųjų vis dar negali aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Be to, tai kelia pavojų jų saugumui. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.3.1.1. EK imtis konkrečių veiksmų, kad sekant JAV prieinamumo tarybos pavyzdžiu būtų įsteigta Europos prieinamumo taryba, kuri vykdytų ES prieinamumo teisės aktų įgyvendinimo stebėseną ir palengvintų prieinamumo standartų ir gairių rengimą, keitimąsi geriausia patirtimi ir prasmingą neigaliųjų organizacijų dalyvavimą prieinamumo srityje;

4.3.2. pačias ES institucijas siekti aukščiausių fizinės infrastruktūros ir paslaugų prieinamumo standartų ir aukščiausių prieinamumo standartų skaitmeniniu požiūriu ir užtikrinti neigaliesiems visišką prieinamumą naudojantis visomis ES administravimo svetainėmis ir visų rūšių priemonėmis su jomis susisiekti;

4.3.2.1. visas ES institucijas naudoti teisėkūros ir kitas priemones, pavyzdžiui, standartizaciją, siekiant užpildyti Europos prieinamumo akto paliktas spragas visiems apstatytos aplinkos tiek miesto teritorijose, tiek kaimo vietovėse aspektams taikytinų minimalių prieinamumo standartų suderinimo⁽⁹⁾ srityje, nepamirštant numatyti nuostatų asmenims, turintiems intelektualinę ir (arba) psichosocialinę negalią;

⁽⁸⁾ JT NTK 19 straipsnis ir Bendroji pastaba Nr. 5.

⁽⁹⁾ JT NTK 9 ir 20 straipsniai.

4.3.2.2. EK peržiūrėti, išplėsti ir sustiprinti neigaliųjų keleivių teises, pavyzdžiui, paskelbti naują pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl daugiarūšio transporto, peržiūrėti šiuo metu galiojantį Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1107/2006 ⁽¹⁰⁾ dėl neigalių asmenų teisių keliaujant oru ir panaikinti, suderinti bei išsamiai apibrėžti „atsisakymo vežti“ atvejus, taip pat patobulinti kitus galiojančius reglamentus;

4.3.2.3. ES institucijas laikytis tvirtos pozicijos dėl nustatytų išankstinio pranešimo apie būtiną pagalbą keliaujant geležinkeliais laikotarpiu panaikinimo naujajame ES reglamente dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų;

4.3.2.4. EK ir toliau didinti geležinkelių transporto prieinamumą neigaliesiems ⁽¹¹⁾, pasirūpinant tuo, kad valstybės narės užtikrintų visų geležinkelio platformų prieinamumą ir palengvintų prieigą prie geležinkelio vagonų ne tik naujų statinių atveju, bet pritaikant esamą infrastruktūrą;

4.3.2.5. EK pateikti valstybėms narėms gaires kaip geriau įgyvendinti ES direktyvas dėl bendrų būtiniausių standartų dėl nusikaltimo aukų arba įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinių teisių, atsižvelgiant į negalią ⁽¹²⁾, įskaitant teismo pareigūnų mokymus neigaliųjų teisių srityje. Neigaliųjų organizacijos turėtų būti laikomos bendradarbiaujančiais subjektais, turinčiais specialųjį statusą, kuriuo įteisinamas jų dalyvavimas teismo procesuose;

4.3.2.6. Komisiją užtikrinti, kad prieinamumas būtų vienas iš tinkamumo finansuoti kriterijų, taikytinų skiriant ES fondų lėšas ⁽¹³⁾;

4.3.2.7. EK investuoti į mokslinius tyrimus, susijusius su neigaliesiems skirtų naujų pagalbinių technologijų ir prietaisų kūrimu;

4.3.2.8. užtikrinti, kad prieinamumas būtų neatsiejamas nuo tvarumo, pavyzdžiui, statybų ir transporto srityse, ir kaip viena iš išankstinių ekologiškesnės Europos visiems užtikrinimo sąlygų;

4.3.2.9. EK remti valstybių narių pastangas didinti naujos ir esamos apstatytos aplinkos, ypač būstų, prieinamumą ir pagerinti visų transporto tinklų darbuotojų mokymą teikti su prieinamumu susijusią pagalbą;

4.3.2.10. EK padėti valstybėms narėms suteikti neigaliesiems galimybę naudotis pagalbinais prietaisais, technologijomis ir paslaugomis ir teikti paramą juos išsigyjant, nepriklausomai nuo to, kurioje ES šalyje jie siūdomi;

4.3.2.11. EK remti valstybių narių pastangas garantuoti, kad viešuosiuose pirkimuose neigalieji turėtų galimybę dalyvauti kaip piliečiai, paramos gavėjais ir valstybės tarnautojai;

4.3.2.12. EK teikti valstybėms narėms reikiamą paramą tinkamu būdu ir laiku perkeltiant į nacionalinę teisę Interneto svetainių prieinamumo direktyvą.

⁽¹⁰⁾ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2006 dėl neigalių asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru (OL L 204, 2006 7 26, p. 1).

⁽¹¹⁾ Per kitą 2014 m. lapkričio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1300/2014 dėl Sąjungos geležinkelių sistemos prieinamumo neigaliesiems ir riboto judumo asmenims techninių sąveikos specifikacijų (OL L 356, 2014 12 12, p. 110) peržiūrą.

⁽¹²⁾ JT NTK 13 straipsnis.

⁽¹³⁾ OL C 62, 2019 2 15, p. 83.

4.4. Kokybiško užimtumo ir profesinio rengimo skatinimas

4.4.1. Neigaliųjų užimtumo lygis (48,1 %) tebėra neproporcingai žemas, palyginti su negalios neturinčių asmenų užimtumo lygiu (73,9 %). Neigalių moterų užimtumo lygis yra gerokai žemesnis⁽¹⁴⁾. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.4.2. EK pasiūlyti priemonių, kuriomis visoje ES būtų suderinti reikalavimai dėl to, ką darbdaviai privalo suteikti ir kokią paramą Vyriausybės savo ruožtu turi teikti darbdaviams, siekiant užtikrinti tinkamas sąlygas neigaliams darbuotojams⁽¹⁵⁾;

4.4.3. ES institucijas tapti pavyzdžiu įdarbinant neigaliuosius ir padidinti neigalių darbuotojų dalį savo institucijose ir ES administracijoje;

4.4.3.1. EK išnagrinėti kvotų sistemų, kurias daugelis valstybių narių naudoja neigaliųjų užimtumui skatinti, veiksmingumą, siekiant skatinti geriausią praktiką ir galbūt taikyti tokią sistemą ES administracijoje;

4.4.3.2. ES institucijas imtis veiksmų ES lėšoms investuoti į neigaliųjų mokymo, užimtumo ir profesinio judumo iniciatyvas, įskaitant paramą socialiniam verslumui ir socialinės ekonomikos įmonėms, skatinant visų rūšių įtraukų užimtumą vadovaujantis konvencija ir ypatingą dėmesį skiriant jaunimui, moterims, migrantams ir pabėgėliams bei vyresnio amžiaus žmonėms su negalia⁽¹⁶⁾. Reikėtų daugiau dėmesio skirti neigaliųjų galimybes pasirinkti darbo sritį rėmimui, taip pat investuoti į profesinės reabilitacijos, darbo vietų išlaikymo, kilimo tarnyboje ir grąžinimo į darbą politikos priemones, ypatingą dėmesį skiriant naujoms profesijoms reikiamų įgūdžių ugdymui;

4.4.3.3. ES institucijas ir valstybes nares, sekant Jaunimo garantijų iniciatyvos pavyzdžiu, susitarti dėl neigaliųjų teisių garantijos, kuria būtų siekiama įtraukti neigaliuosius į darbo rinką, stažuotes, darbo paieškas ir tolesnį mokymąsi. Neigaliųjų užimtumo iniciatyvoje turėtų būti numatyta finansinių išteklių šiam tikslui įgyvendinti;

4.4.3.4. EK teikti valstybėms narėms reikiamą paramą siekiant užtikrinti, kad būtų visiškai įgyvendinta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158⁽¹⁷⁾ dėl tėvų ir prižiūrinciujų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, leidžiančios neigaliųjų tėvams atitinkamai naudotis atostogos ir lankstiomis darbo sąlygomis. Be to, Komisija turėtų reikalauti, kad ir patys neigalieji turėtų teisę į tokias pat lankstias sąlygas;

4.4.3.5. Europos semestrą ir teisės aktus naudoti kaip priemones užtikrinti, kad neigaliams darbuotojams būtų mokamas tinkamas (ir arba) sutartas darbo užmokestis, kuris turi būti tokio pat dydžio, kaip ir negalios neturinčių darbuotojų, ir niekada negali būti mažesnis nei minimalus darbo užmokestis. EK turėtų naudoti ES lėšas, siekdama peržiūrėti gerąją patirtį ir užimtumą reglamentuojančius teisės aktus, susijusius su darbuotojų po ilgų laikinojo nedarbingumo atostogų ir asmenų, kurie galėjo tapti neigalūs, reintegracija ir reabilitacija;

4.4.3.6. EK remti valstybių narių pastangas sumažinti riziką, susijusią su perėjimu į darbo rinką, siūlant lankstesnes neigalumo išmokų ir paramos paskirstymo sistemas, kad šie asmenys neprarastų minimalios socialinės apsaugos nuo skurdo ir būtų skatinamas užimtumas;

4.4.3.7. EK reikalauti, kad valstybės narės teiktų didesnę paramą darbdaviams ieškant informacijos apie pagalbines technologijas ir jų finansavimą, siekiant užtikrinti didesnę darbo vietų prieinamumą ir lankstesnę darbo grafiką, atsižvelgiant į asmens poreikius. Visų pirma EK turėtų remti mokslinius tyrimus kuriant neigaliams pritaikytą darbo vietų verslo pavyzdį;

⁽¹⁴⁾ <https://www.disability-europe.net/theme/employment>

⁽¹⁵⁾ JT NTK 5 ir 27 straipsniai.

⁽¹⁶⁾ JT NTK 27 straipsnis.

⁽¹⁷⁾ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinciujų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES (OL L 188, 2019 7 12, p. 79).

4.4.3.8. EK teikti valstybėms narėms reikiamą paramą užtikrinant, kad būtų visapusiškai įgyvendinta Direktyva 2000/78/EB⁽¹⁸⁾, kuria draudžiama diskriminacija darbo srityje. EK ir valstybės narės taip pat turėtų paspartinti horizontalios nediskriminavimo direktyvos dėl galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis projekto priėmimą, nes diskriminacija šioje srityje gali sukelti diskriminaciją darbo rinkoje;

4.4.3.9. EK remti valstybių narių pastangas integruoti įmonių socialinės atsakomybės ir negalios politiką, siekiant įmonių įdarbinimo politikoje atsižvelgti į negalią. EK taip pat turėtų remti valstybių narių pastangas skatinti įmones į teikiamą nefinansinę informaciją įtraukti negalios ir prieinamumo aspektus;

4.4.3.10. EK remti neįgaliųjų teises visoje ES, kad jie galėtų naudotis savo darbo ir profesinių sąjungų teisėmis taip pat, kaip kiti darbuotojai. Tai reikėtų daryti bendradarbiaujant su socialiniais partneriais. Visų pirma, Europos įvairovės chartijų procese turėtų būti daugiau dėmesio skiriama įvairių gebėjimų turinčios darbo jėgos skatinimui;

4.4.3.11. socialinius partnerius pradedant socialinį dialogą ES lygmeniu ir sudarant kolektyvines sutartis atsižvelgti į JT NTK įgyvendinimą ir neįgaliųjų darbuotojų teises, konsultuojantis su ES lygmens neįgaliųjų organizacijomis.

4.5. Kokybiško įtraukaus švietimo ir mokymosi visą gyvenimą užtikrinimas

4.5.1. Neįgaliesiems tebėra sudėtinga įgyti bendrąjį išsilavinimą, todėl dažnai jie yra mokomi atskirai. Europos Sąjungoje neįgalieji vidutiniškai 13 % dažniau nebaigia mokyklos, palyginti su jų bendraamžiais, neturinčiais negalios, ir 14 % rečiau įgyja tretinį išsilavinimą⁽¹⁹⁾. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.5.2. ES institucijas investuoti ES lėšas į įtraukaus mokymosi aplinką, ankstyvoje vaikystėje taikomas intervencines programas, mokymosi visą gyvenimą ir mokymo programas, kad neįgaliesiems būtų galima padėti pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką. Taip pat reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas neįgaliųjų profesiniam judumui;

4.5.2.1. ES institucijas imtis specialių veiksmų, siekiant užtikrinti vaikų ir jaunimo su negalia įtrauktį į savo Europos mokyklų sistemą, skirtą ES institucijų darbuotojų vaikams;

4.5.2.2. EK imtis konkrečių veiksmų siekiant padidinti neįgaliųjų skaičių aukštojo mokslo įstaigose, teikiant pagalbą, kurios reikia paramos poreikiams tenkinti ir išlaidoms studijų ar mokymosi laikotarpiu padengti;

4.5.2.3. EK imtis priemonių, kurios padėtų padidinti programų „Erasmus+“ prieinamumą neįgaliesiems ir jų dalyvavimo joje mastą, teikiant pagalbą, kurios reikia paramos poreikiams tenkinti ir išlaidoms studijų ar mokymosi užsienyje laikotarpiu padengti;

4.5.2.4. EK teikti valstybėms narėms reikiamą paramą rengiant bendrojo lavinimo mokyklų darbuotojus ir paramą rengiant mokytojų padėjėjus, kurių specializacija – darbas su neįgaliais mokiniais, siekiant skatinti vaikų su negalia įtrauktį įprastinėse mokyklose. Taip pat turėtų būti mokoma, kaip būtų galima naudoti pagalbines technologijas siekiant geriau integruoti neįgalius mokinius. Nemažiau dėmesio reikia skirti gerų darbo sąlygų klasėje sukūrimui ir mokinių skaičiaus klasėse sumažinimui.

⁽¹⁸⁾ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos Direktyva 2000/78/EB nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

⁽¹⁹⁾ ANED tyrimas, grindžiamas Eurostato 2016 m. duomenimis, neįgalieji ir asmenys be negalios (amžius: 30–34 metai), skirtumas procentiniais punktais.

4.6. Kova su nesaugumu, skurdu ir socialine atskirtimi

4.6.1. Europos Sąjungoje neįgalieji vidutiniškai 9 % dažniau patiria skurdą ir socialinę atskirtį, palyginti su jų bendraamžiais, neturinčiais negalios ⁽²⁰⁾. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.6.1.1. ES institucijas užtikrinti, kad į naująją darbotvarkę būtų įtraukti konkretūs veiksmai įtraukiai socialinės apsaugos sistemai skatinti, o EK – parengti valstybėms narėms skirtas gaires dėl neįgaliųjų ir prižiūrinių asmenų minimalios socialinės apsaugos, kuria jiems būtų užtikrintas tinkamas gyvenimo lygis ⁽²¹⁾. EK ir valstybės narės turėtų užtikrinti, kad neįgaliesiems, ypač asmenims, kurie tapo neįgaliais dirbdami ir kurių įmokų į pensijų draudimą laikotarpis yra trumpesnis, būtų taikomos tinkamos socialinės apsaugos priemonės prieš pensinį amžių ir jam prasidėjus;

4.6.1.2. EK teikti rekomendacijas dėl socialinių išmokų reformų siekiant padengti papildomas su negalia susijusių prietaisų, pagalbinių technologijų, būsto pritaikymo, transporto ir pan. išlaidas. EK turėtų reikalauti, kad valstybės narės būtų lankstesnės ir leistų pradėti dirbti neįgaliesiems ir toliau gauti šias išmokas, kad būtų subalansuotos neproporcingos išlaidos, sumažinta dirbančiųjų skurdo rizika ir skatinamas užimtumas;

4.6.1.3. EK teikti valstybėms narėms rekomendacijas dėl negalios vertinimo procedūrų siekiant užtikrinti, kad sergantys retomis ligomis ar daugialypę negalią turintys asmenys nebūtų ignoruojami. Įgyvendinant Europos semestrą EK turi įtikinti valstybes nares nemažinti neįgalumo išmokų savo piliečiams, nes taip didėja skurdo ir socialinės atskirties rizika. EK turėtų paraginti valstybes nares persvarstyti visą gyvenimą jų teikiamų negalios išmokų proporcingumą siekiant užtikrinti, kad senstantys neįgalieji ir neįgaliais senatvėje tapę asmenys neprarastų galimybes pasinaudoti savo teisėmis į išmokas;

4.6.1.4. siekiant papildyti stiprėjančius Europos semestro ir socialinių teisių ramsčio ryšius, į socialinių rodiklių suvestinę įtraukti konkrečiai su neįgaliaisiais susijusius rodiklius;

4.6.1.5. EK teikti valstybėms narėms paramą, kurios reikia siekiant tinkamai gyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl socialinės apsaugos pagal netipinio darbo sutartis, ir užtikrinti, kad nė iš vieno dirbančio ar nedirbančio neįgalaus asmens nebūtų atimta teisė į tinkamą sveikatos priežiūros draudimą ir kitos teisės į išmokas;

4.6.1.6. EK remti valstybių narių pastangas užtikrinti, kad sveikatos priežiūros sistema neįgaliesiems būtų tokia pat prieinama, kaip ir kitiems piliečiams ⁽²²⁾;

4.6.2. EK užtikrinti, kad ankstesni, dabartiniai ir būsiami ES administracijos darbuotojai su negalia arba negalią turintys priklausomi šeimos nariai galėtų naudotis visapusišku sveikatos draudimu, kuriuo jiems užtikrinama geriausia įmanoma sveikatos priežiūra ir gyvenimo kokybė.

4.7. Siekis užtikrinti, kad ES taptų pasaulio lydere, nė vieno nepaliekančia už savo sienų ribų

4.7.1. ES yra didžiausia paramos vystymuisi teikėja pasaulyje. ES ir valstybės narės, kaip JT NTK šalys, savo išorės veiksmams turėtų skatinti neįgaliųjų teises. Todėl EESRK primygtinai ragina:

4.7.2. ES institucijas imtis priemonių užtikrinti, kad įgyvendinant visus ES finansuojamus veiksmus trečiojoje šalyse būtų laikomasi JT NTK bendrųjų principų, išdėstytų 3.1 punkte;

⁽²⁰⁾ 2016 m. ES SPGS.

⁽²¹⁾ JT NTK 28 straipsnis.

⁽²²⁾ Neįgaliųjų teisių komiteto rekomendacijos, 63 punktas.

4.7.2.1. ES institucijas imtis veiksmų užtikrinti, kad narystės ES siekiančios šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės pateiktų įrodymus, kad jose neįgaliųjų teisių apsaugos lygis yra toks pat kaip ir ES valstybėse narėse. EK taip pat turėtų užtikrinti, kad finansinės priemonės, padedančios pasirengti narystei, būtų naudojamos neįgaliųjų padėčiai gerinti;

4.7.2.2. EK didinti informuotumą apie JT NTK ir neįgaliųjų poreikius, įskaitant prieinamumą, skubios ir humanitarinės pagalbos teikimo srityje ir informuotumą neįgaliųjų klausimais ES atstovybėse;

4.7.2.3. ES institucijas užtikrinti, kad būtų akivaizdžiai laikomasi ES konsensuso dėl vystymosi ir remiamas EBPO Paramos vystymuisi komiteto (DAC) nustatytų negalios rodiklių įtraukimas į visame pasaulyje įgyvendinamas ES bendradarbiavimo programas, projektus ir veiklą;

4.7.2.4. ES institucijas užtikrinti, kad būtų apsaugotos į ES atvykstančių neįgalių prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių teisės ir jiems teikiama pakankama ir tinkama parama. Parama turi būti teikiama ir asmenims, kurie tapo neįgalūs bėgdami iš savo šalies;

4.7.2.5. EK remti valstybių narių pastangas spręsti neįgaliųjų klausimus plėtojant dialogą su ES nepriklausančiomis šalimis. EK taip pat turėtų siekti skatinti su neįgaliųjų klausimais susijusius susitarimus ir išsipareigojimus tarptautiniuose forumuose (JT, Europos Taryboje, EBPO);

4.7.2.6. EK, atsižvelgiant į Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES, kartu su valstybėmis narėmis imtis priemonių užtikrinti, kad piliečiai iš Europos Sąjungos, šiuo metu gyvenantys JK, ir atvirkščiai, ir toliau gautų šiuo metu jų kilmės šalių teikiamą paramą.

5. Valdymas, įgyvendinimas ir stebėseną

5.1. Atsižvelgdamas į Neįgaliųjų teisių komiteto baigiamąsias pastabas ES, EESRK primygtinai rekomenduoja kiekvienoje ES institucijoje, agentūroje ir įstaigoje, t. y. Europos Parlamente, Europos Sąjungos Taryboje, Išorės veiksmų tarnyboje, Regionų komitete ir kt., ir tokiose agentūrose kaip Pagrindinių teisių agentūra ir Europos lyčių lygybės institutas įsteigti ryšių neįgaliųjų klausimais punktus. Tokie punktai taip pat turėtų būti įsteigti visuose pačios EK generaliniuose direktoratuose. Kadangi neįgaliųjų klausimai yra įvairialypio pobūdžio, centrinis ryšių punktas turėtų būti pavaldus EK Generaliniam sekretoriui. Jis bus reikalingas atliekant stebėseną, kaip ES institucijos įgyvendina JT NTK ir darbotvarkę. EESRK, rodydamas pavyzdį, turi savo ryšių neįgaliųjų klausimais punktą ir Neįgaliųjų teisių tyrimo grupę, kuriai padeda SOC skyriaus sekretoriatas. Todėl EESRK primygtinai ragina:

5.2. atsižvelgiant į tai, kad paskirta už lygybę atsakinga Komisijos narė, Teisingumo generaliniame direktorate įkurti ryšių neįgaliųjų klausimais punktą, padėsiantį jai atlikti savo užduotis. Tai yra ypač svarbu;

5.3. dabartinę Aukšto lygio grupę neįgaliųjų klausimams spręsti pakeisti Neįgaliųjų teisių komitetu. Šis Komitetas turėtų būti visų skirtinguose direktoratuose, institucijose ir agentūrose bei valstybėse narėse esančių ryšių neįgaliųjų klausimais punktų nuolatinių susitikimų platforma. Šiam komitetui turėtų būti suteikta teisė vykdyti darbotvarkės įgyvendinimo ES ir valstybių narių lygmenimis stebėseną ir teikti rekomendacijas EK bei nacionalinėms Vyriausybėms;

5.4. EK peržiūrėti savo pasidalijamąją kompetenciją su valstybėmis narėmis, numatytą JT NTK ir ES teisėje, siekiant nustatyti sritis, kuriose ES galėtų bendradarbiauti su valstybėmis narėmis užtikrinant įgyvendinimą. Šiuo tikslu reikėtų parengti deklaraciją dėl kompetencijos;

5.5. sukurti EK, Parlamento ir Tarybos tarpinstitucinį mechanizmą⁽²³⁾. Šių trijų institucijų pirmininkai turėtų susitikti kiekvienos kadencijos pradžioje, kad galėtų parodyti, jog yra išsipareigoję ginti neigaliųjų teises. Siekiant palengvinti tokio mechanizmo taikymą Taryboje reikia įsteigti darbo grupę neigaliųjų klausimams spręsti;

5.6. ES institucijas į darbotvarkę įtraukti aiškius, apčiuopiamus ir konkrečius kriterijus bei išmatuojamus rodiklius, kad būtų galima stebėti įgyvendinimo spragas ir veiksmingai įvertinti padarytą pažangą;

5.7. EK užtikrinti, kad rengiant pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir iniciatyvas būtų suplanuoti veiksmingi stebėsenos mechanizmai ir kad tokiems mechanizmomis būtų skirta pakankamai išteklių ir biudžeto lėšų. Į darbotvarkę turėtų būti įtrauktas aiškus išsipareigojimas finansuoti stebėsenos mechanizmus, nurodant jiems skirtinas sumas;

5.8. EK skirti ES JT NTK struktūrai pakankamai išteklių siekiant užtikrinti jos nepriklausomą ir tinkamą veikimą;

5.9. ES institucijas aktyviai ir visapusiškai įtraukti neigaliųjų organizacijas ir pilietinės visuomenės organizacijas į darbotvarkės rengimo, įgyvendinimo ir valdymo veiklą⁽²⁴⁾. Su neigaliųjų organizacijomis taip pat turėtų būti nuolat konsultuojamasi ir jos turėtų būti įtrauktos į teisės aktų, politikos priemonių ir programų, susijusių su šia darbotvarkę, rengimo, tvirtinimo, įgyvendinimo ir stebėsenos procesus ir turėti prieigą prie išteklių prasingam jų dalyvavimui remti. Konsultavimosi procesai taip pat turėtų būti suprantami ir visiškai prieinami neįgaliesiems;

5.10. EK imtis atitinkamų veiksmų užtikrinti, kad Eurostatas, bendradarbiaudamas su nacionalinėmis statistikos institucijomis ir neigaliųjų organizacijų atstovais, sukurtų žmogaus teisėmis grindžiamų rodiklių sistemą ir palyginamų išsamių duomenų apie neigaliųjų padėtį ES rinkimo sistemą ir skelbtų aktualesnes ir labiau išskaidytas negalios analizes. Tai atliekant reikėtų atsižvelgti į neigaliųjų klausimų ir patirties, kurią lemia, pvz., lytis, amžius, pabėgėlio, prieglobsčio gavėjo ar migranto statusas arba priklausymas etninei mažumai, taip pat negalios pobūdis ir jos poveikis gerovei ir rezultatams, daugialypiškumą⁽²⁵⁾. Taip pat reikia rinkti duomenis apie įstaigose gyvenančių neigaliųjų ir ne namuose gyvenančių neigaliųjų vaikų skaičių;

5.11. EK įgyvendinant Europos semestrą daryti spaudimą valstybėms narėms, kad šios parengtų savo nacionalines strategijas ir įtrauktų JT NTK įgyvendinimo klausimus į nacionalines reformų programas;

5.12. EK suteikti visas reikiamas priemones, žmogiškuosius išteklius ir finansinę paramą ES JT NTK įgyvendinimo stebėsenos struktūrai, kad ji galėtų vykdyti savo užduotis pagal Jungtinių Tautų neigaliųjų teisių konvencijos 33 straipsnio 2 dalį.

6. Komunikacija ir sklaida⁽²⁶⁾

6.1. ES institucijos turėtų didinti informuotumą apie neigaliųjų vis dar patiriamas kliūtis, siekiant sugriauti stereotipus, ir bendradarbiauti su nacionalinės ir regionų valdžios institucijomis, siekiant užtikrinti, kad ši informacija pasiektų sprendimų priėmėjus ir kitus suinteresuotuosius subjektus visais lygmenimis. EK turėtų remti šioje srityje veiklą vykdančias ES lygmens neigaliųjų organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas.

6.2. EK turėtų rengti kampanijas ir mokymo kursus informuotumui apie neigaliųjų teises didinti. Jie turėtų būti skirti plačiajai visuomenei, politikos formuotojams ir sprendimų priėmėjams, viešųjų ir privačiųjų įstaigų darbuotojams, neįgaliesiems, jų šeimos nariams ir pan. Komisija turėtų skatinti valstybes nares įgyvendinti panašias kampanijas.

⁽²³⁾ 2015 m. Neigaliųjų teisių komiteto rekomendacijos ES.

⁽²⁴⁾ JT NTK bendroji pastaba.

⁽²⁵⁾ JT NTK 31 straipsnis.

⁽²⁶⁾ JT NTK 8 straipsnis.

6.3. ES ir valstybės narės daugiausia dėmesio turėtų skirti pastangoms pabrėžti daugialypę ir tarpsektorinę diskriminaciją, kurią patiria tam tikros neįgaliųjų grupės, visų pirma moterys ir mergaitės, LGBTI asmenys ir etninės mažumos.

2019 m. gruodžio 11 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*
